

Forord

Kompetencer i gymnasiet

Med dette nummer vil vi rette blikket mod gymnasiets sprogfag. Gymnasieskolen står over for at skulle gennemføre en reform af sprogfagene i forbindelse med den almindelige reform af gymnasieuddannelserne. Hvordan skal fremtidens sprogfag i gymnasiet se ud, og hvilke kompetencer skal de udvikle? Det er vigtigt at diskutere dette spørgsmål så fremadrettet som muligt, for de elever der stifter bekendtskab med de nye sprogfag, skulle helst få en uddannelse der sætter dem i stand til på egen hånd at udnytte og videreudvikle deres sprogkunderskaber gennem resten af deres levetid, lad os sige mindst 50 år - indtil ca. år 2055.

For tiden er ordet 'kompetence' på alles læber. Næsten alt hvad der foregår på en uddannelse eller en arbejdsplads, kan skrives om til kompetencer for elever, studerende, medarbejdere: kommunikativ kompetence, interkulturel kompetence, litterær kompetence, social kompetence; pædagogisk kompetence, formidlerkompetence, forundringskompetence; kernekompetencer og supplerende kompetencer; individuelle kompetencer og kollektive kompetencer, osv. osv.

Denne kredsen om kompetencerne er sandsynligvis et resultat af den voksende interesse for individets (livslange) læring. Kompetencer er noget som individet udvikler, og kompetencerne er unikt sammensat for netop ham eller hende. Mennesker der har samme formelle uddannelse, har ikke nødvendigvis den samme kompetencesammensætning.

For sprogfagene vil det uden tvivl være frugtbart at overveje hvilke kompetencer netop disse fag skal give, og hvordan kompetencerne bør være prioriteret i det samlede undervisningsforløb: kommunikative, kulturelle og sociale kompetencer og måske også andre typer af kompetencer. Hvilke kompetencer er grundlæggende, og hvilke er mere avancerede? Er der nogle kompetencer der forudsætter andre? Hvilke kompetencer kan og skal evalueres, og hvilke kan eller skal ikke?

Gymnasielklassernes elever er forskellige. Deres familiemæssige og sociale baggrund kan være forskellige, de kan have forskellige etniske oprindelser, de kan have forskellige modersmål, de kan have forskellige religiøse baggrunde, nogle har rejst meget, nogle

har rejst lidt osv. osv. De kompetencer som de enkelte elever udvikler, vil derfor i en vis udstrækning være forskellige, præget af deres hidtidige livsforløb og skolegang, såvel som af deres egne fremtidsønsker og -forventninger. Hvilke kompetencer mener vi skal udgøre det fælles minimum i en klasse?

Samtidig med at kompetencebegrebet er i centrum, er der fare for at andre perspektiver forsvinder ud i periferien. Bør alt skrives om til kompetencer?

Hvad med erfaringerne? De gode og de dårlige erfaringer, dem der er forbundet med succesoplevelser og dem der er forbundet med det modsatte. Hvad har eleverne allerede nu lært af livet, og hvad betyder det for udviklingen af de sproglige og kulturelle kompetencer? Tør de eksperimentere med talesproget? Har de lyst til at gøre grammatiske iagttagelser? Har de mod på at arbejde med nye tekster og genrer? Har de det tilstrækkelige overblik til at kunne reflektere over kulturelle forskelle og deres betydning?

Hvad med dannelsen? Hvad er det samlende perspektiv for alle disse kompetencer, hvad skal gymnasieungdommens almene dannelse omfatte i dag med henblik på de næste 50 år? Nogle (som i 'Fremtidens sprogfag') forsøger at knytte forbindelse mellem kompetencerne og almindannelsen, og det er en vigtig bestræbelse. Det er nødvendigt at få formuleret et helhedssyn på formålet med sprogfagene som led i den samlede gymnasieuddannelse.

Artiklerne i dette nummer fokuserer mest på kompetencerne (det har vi også bedt forfatterne om), men det kan være givtigt også at læse dem som bud på forskellige aspekter af en mere almen dannelse af eleverne, både som individer og som kommende samfundsborgere.

Indhold

- 1 *Forord: Kompetencer i gymnasiet*
- 5 *Nanna Bjargum: Gymnasiereformen - penge og kvalitet, tak!*
Kronikken består denne gang i en kritisk kommentar til den aktuelle gymnasiereform. Nanna Bjargum opridser centrale punkter og diskuterer såvel potentielle muligheder som åbne spørgsmål og problematiske områder ved lovforslaget. I tilknytning til kronikken har hun skrevet en kort fakta-boks om det almene gymnasium efter reformen til orientering for læseren.
- 9 *Karen Risager: Gymnasiereformen - i internationaliseringens tegn*
I den første artikel tager Karen Risager udgangspunkt i lovforslagets inten-

derede øgede fokus på den internationale dimension. Hun definerer begrebet internationalisering i dets transnationale betydning og opridser væsentlige aspekter af et internationalt orienteret sprogfag i forhold til 'viden og bevidsthed om sproglig, litterær og kulturel mangfoldighed' og 'almen sprog- og kulturforståelse'.

- 15** *Hanne Geist & Dorte Fristrup: Nye skolegrammatikker ønskes*
I artiklen diskuterer Hanne Geist og Dorte Fristrup det fremherskende sprogtilegnelsestsyn i de ungdomsgymnasiale uddannelser i dag. Forfatterne kaster med udgangspunkt i dette et kritisk blik på flertallet af danske lærebøger til gymnasiet og opridser en række minimumskrav til tidssvarende undervisningsmidler til grammatikundervisningen.
- 20** *Agnes Witzke: Forskellighed som potentiale - litteraturundervisning i dansk i multietniske klasser*
Agnes Witzke skriver om dialogisk litteraturundervisning i dansk ud fra sin egen undervisning i multietniske klasser på gymnasium og hf. Hun diskuterer ud fra litterære eksempler fra forskellige perioder og inden for forskellige genrer hvordan forskelligheden i elevernes respons og fortolkning af teksterne kan skabe rum for en berigelse af hele klassens kulturelle kompetence.
- 27** *E.M. Møllmann, I. Vinten & I. Østergaard: International Baccalaureate*
Else Marie Møllmann, Inge Vinten og Inge Østergaard fortæller i artiklen kort om International Baccalaureate Diploma Programme (IB) og hvad der karakteriserer denne to-årige ungdomsudannelse ud fra deres erfaringer med IB elever fra Birkerød Gymnasium.
- 30** *Ole Mølgaard: Tværfaglighed på Thisted HTX*
Ole Mølgaard sætter fokus på den tværfaglige arbejdsforms muligheder og begrænsninger inden for HTX. Han beskriver potentialet og problemerne i et eksempel-forløb og forsøger at give bud på løsningsmuligheder der kan styrke de tværfaglige kompetencer på HTX.
- 39** *Anna Kvist: Litteraturlæsning og mundtlig kompetence i gymnasiet*
Anna Kvists argumenterer for en intensiveret brug af litteraturens formspekt i gymnasiets tyskundervisning og skitserer i forlængelse heraf mulige opgavetyper der kan aktivere eleverne og bl.a. styrke den mundtlige og kulturelle kompetence.

44 *Omkring ... 'Fremtidens sprogfag'. Bidrag af Johannes Wagner, Margit Nordskov Nielsen og Lise Jeremiassen*

I 'Omkring ... Fremtidens sprogfag' har vi bedt Johannes Wagner, Margit Nordskov Nielsen og Lise Jeremiassen om at anmelde rapporten fra arbejdsgruppen om kernefaglighed i fremmedsprogene. De tre anmeldelser bringes samlet og indledes med en kort boks der opridser centrale punkter i rapporten.

52 *Peter Kastberg & Martin Nielsen: Specialekollokvium - erfaringer fra et læringsrum*

Åbne sider er denne gang en respons på Sprogforums temanummer 25 om 'Læringsrum'. Peter Kastberg og Martin Nielsen beskriver centrale aspekter og et typisk forløb af et specialekollokvium for sprogstuderende på Handelshøjskolen i Århus og opridser herudfra kollokvierammens muligheder og perspektiver som læringsrum inden for højere uddannelse.

58 *Godt nyt & Andet godt nyt*

Redaktionen